

Šťastná, Kateřina Alexandra

Úvod

In: Šťastná, Kateřina Alexandra; Krause, Christian Gottfried. *Christian Gottfried Krause: O hudební poezii : komentovaný překlad*. Vydání první Brno: Masarykova univerzita, 2022, pp. 7-9

ISBN 978-80-280-0145-2; ISBN 978-80-280-0146-9 (online ; pdf)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.77600>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20230210

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

ÚVOD

Intelektuální a umělecké prostředí Berlína počátku 2. poloviny 18. století bylo pozoruhodně bohaté na výtečné osobnosti z řad filozofů, hudebních teoretiků i výkonných hudebníků. Do pruského hlavního města je přitahovalo zvláště renomé dvora krále Friedricha II., který byl znám svou velkou náklonností ke krásným vědám a uměním, především k hudbě, a soustřeďoval ve svém okruhu četné vynikající osobnosti z této sféry. Tito výteční mužové ve službách dvora diskutovali a konfrontovali své myšlenky a ideje též s dalšími v Berlíně působícími odborníky.

Tak mohlo postupně vykristalizovat mimořádně inspirativní ovzduší, jež podnítilo mnohé z nich, aby dali svým teoretickým myšlenkám či uměleckým nápadům také konkrétnější formu, která by v duchu osvícenského ideálu přístupným a lépe dostupným způsobem zprostředkovala jejich ideje širšímu spektru zájemců.

Dosvědčuje to hojná žení řady rozmanitých, na hudební umění orientovaných traktátů, příruček a pojednání. V prvních desetiletích 2. poloviny 18. století tak v Berlíně kromě spisu *Versuch einer Anweisung die Flöte traversiere zu spielen* Johanna Joachima Quantze (1752), příručky *Versuch über die wahre Art das Clavier zu spielen* Carla Philippa Emanuela Bacha (1753 a 1762) či rozšířeného překladu Tosiho *Opinioni de' cantori antichi e moderni* publikovaného pod názvem *Anleitung zur Singkunst* Johannem Friedrichem Agricolou (1757) vyšel tiskem rovněž dnes již méně známý a neprávem poněkud opomíjený traktát *Von der musikalischen Poesie* Christiana Gottfrieda Krauseho, uveřejněný roku 1752. Jeho autor působil sice jako vysoký pruský státní úředník, zároveň však i komponoval, byl zdatným hráčem na tympány, housle a klávesové nástroje a aktivně se věnoval hudební publicistice a editorské činnosti. V Berlíně pobýval od roku 1746 a ve svém stěžejním díle, traktátu *Von der musikalischen Poesie*, se snažil nabídnout všestranný teoreticko-praktický návod, jímž by se při vytváření vokálních kompozic mohli

řídít jak autoři hudební poezie, tak i skladatelé. Mnoho cenných postřehů zde naleznou však i hudební interpreti a zájemci o oblast hudební kritiky. Jeho hlavním cílem nicméně bylo především dosažení takové podoby spájení poezie a hudby, v níž by obě tyto hlavní složky měly rovnocenné postavení a ve vzájemném souladu a spolupráci přinesly dílu to nejlepší, aby výsledný celek mohl co nejintenzivněji zapůsobit na city posluchače. Krauseho záměrem bylo také podnítit domácí básnickou i hudební tvorbu, která by se stala praktickým vtělením jeho estetických ideálů, jež byly do jisté míry ovlivněny německým anakreontismem a v nichž se prolínají vlivy barokní afektové teorie a napodobovací estetiky s tíhnutím k výrazovému principu příznačnému pro klasicismus. Sám k uměleckému naplnění svých myšlenek přispěl jak vlastními kompozicemi, tak i svou ediční činností.

Pojednání *Von der musikalischen Poesie* – tedy *O hudební poezii* – si i dnes zasluhuje pozornost nejen proto, že jako první dílo svého druhu v německojazyčné odborné literatuře obsahuje ucelený pohled na hudebně-poetickou a estetickou koncepci žánru umělé písně („Lied“), kterou brzy po jeho vydání ve svých dílech reflektovali četní skladatelé i básníci, pro něž se ujalo označení První a Druhá berlínská písňová škola. Krause se však zaměřil též na naznačení žádoucích uměleckých kvalit reprezentativnějších vokálně-instrumentálních žánrů, jako jsou světská a duchovní kantáta, opera a oratorium. V pasážích týkajících se opery je patrné jeho směřování k myšlence svébytné národní německé opery, která předznamenala vývoj tohoto žánru v následujícím údobí. Svou odezvu našel Krauseho text i v mnohých nově vznikajících dílech teoretických a z části i skrze ně se pak jeho koncept odrazil i ve vývoji estetiky v českých zemích v posledních desetiletích 18. století, např. prostřednictvím spisu *Entwurf einer Theorie und Literatur der schönen Wissenschaften* Johanna Joachima Eschenburga z r. 1789.

Kritický překlad Krauseho pojednání do češtiny, který je jádrem této knihy vzniklé na základě mé disertační práce, doplňují úvodní kapitoly soustřeďující se na jeho intelektuální a umělecká východiska, podněty, jež ovlivnily formování jeho estetické koncepce, genezi spisu a problematiku původnosti a v neposlední řadě též shrnující jeho hudebně poetické pojetí stěžejních vokálně-instrumentálních žánrů. Pozornost je zaměřena také na otázky vokální interpretace a její podobu, jak ji Krause ve spisu komentuje. Protože pojednání *Von der musikalischen Poesie* má z velké části charakter kompilátu z dobových teoretických, literárních a hudebních děl, klade si tato edice za cíl pokud možno identifikovat a dokumentovat zdroje, z nichž Krause čerpal. Pro snadnější orientaci je proto připojen soupis hudebních děl, ze kterých autor vybíral hudebně poetické příklady, a jmenný rejstřík.

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla velice poděkovat prof. PhDr. Janě Perutkové, Ph.D., jejíž badatelská činnost i osobnost pro mne byly vždy velkým vzorem a inspirací, za četné konzultace, korektury, cenné rady a trpělivost. Ráda bych též vyslovila velký dík PhDr. Vlastě Reittererové a jejímu manželovi prof. Hubertu Reittererovi za nesmírně přínosné podněty a komentáře, jakož i za obětavou pomoc při vytvoření jmenného soupisu a překlady některých latinských citací, Mgr. Janě Frankové, Ph.D., za konzultaci v oblasti překladu francouzských pasáží a Mgr. Ondřeji Maczkovi za rady týkající se překladů textů italských libret. Děkuji rovněž Mgr. Marku Čermákovi za vytvoření moderní notové edice *Idaspovy árie z Le feste galanti* C. H. Grauna. Mé poděkování náleží dále Mgr. Evě Křížkové a Mgr. Kristině Vonkové za pomoc s korekturami a Knihovnému oddělení Střediska Teiresiás za zajištění elektronické verze originálu Krauseho pojednání. Za neustálou podporu a důvěru ve mě bych chtěla také poděkovat své matce.

